

ZAMYŠLENÍ NAD KOMUNIKOVÁNÍM STATISTIKY V MÉDIÍCH

STATISTICKÁ ANALÝZ DAT I, PSY117

Ivan Kemmel
450437, Psychologie

Vyučující: Mgr. Stanislav Ježek, PhD.

Datum odevzdání: 01. 05. 2016

Fakulta sociálních studií MU, 2015/2016

Pro svou práci jsem si vybral téma, které je mi blízké, a to používání elektronických zařízení v kontextu jejich působení na kvalitu spánku u adolescentů. Článek, který o tomto tématu pojednává, byl uveřejněn na serveru Novinky.cz (2015), kde je uvedeno, že doba strávená v bezprostřední blízkosti elektronických zařízení (PC, mobil, tablet) vede ke zhoršení kvality spánku. Článek explicitně hovoří alespoň o jedné hodině před spaním, kdy bychom neměli trávit čas s mobilním telefonem či tabletem. V následujícím odstavci však upozorňuje na skutečnost, že již čtyři hodiny strávené během dne na tomto typu zařízení zvyšují šanci prodloužení fáze usínání nejméně o hodinu a to až o 49 %. Článek současně upozorňuje na to, že u dané skupiny adolescentů je také třiapůlkrát vyšší pravděpodobnost, že doba jejich spánku nepřesáhne pět hodin. V závěru textu je uvedeno doporučení adresované zdravotnickým organizacím a rodičům dospívajících dětí, týkající se možné regulace elektronických zařízení v dětských pokojích a také o aktualizaci informací, které pojednávají o jejich škodlivosti (Novinky.cz, 2015).

Výše zmíněný populární článek vychází z norské studie, která pracuje se vzorkem čítajícím 9 846 ($n = 9\,846$) ve věku 16 – 19 let ($m = 17$). Za hlavní nezávislé proměnné byly zvoleny druh a frekvence použitých zařízení a také doba (v hodinách) strávená na těchto zařízení ve volném čase. Volba těchto proměnných koresponduje s hlavním cílem výzkumu a to se zjištěním souvislostí mezi užíváním elektronických přístrojů během dne i před spaním ve vztahu ke spánku u dospívajících jedinců (Hysing, Pallesen, Stormark, Jakobsen, Lundervold, & Sivertsen, 2015).

Studie vychází z poměrně dostatečně velkého vzorku respondentů, také se v ní však zmiňuje souvislost s rychlým růstem počtu elektronických zařízení v pokojích mladých Američanů (až 97 % těchto adolescentů má alespoň jedno elektronické zařízení ve svém pokoji) (Hysing et al., 2015). V kontextu rozdílných demografických hodnot v případě Norska a USA bychom mohli na zvoleném vzorku najít určitou omezenost variability, avšak vzhledem k účelům studie je možné tuto skutečnost přehlédnout (korelace mezi užíváním elektronických přístrojů a délkou spánku zůstává, na amerických adolescentech by však zřejmě vyšel těsnější vztah). Obdobnou souvislost spatřuji i v nastavené věkové hranici (období vynořující se dospělosti by podle mého názoru bylo vzhledem k frekvenci užívání smartphonů a notebooků stejně relevantní, jako období adolescence).

Výsledky studie jsou uvedeny v grafech, které jsou dichotomicky děleny na muže a ženy, a v tabulkách, kde jsou výsledky interpretovány na 95 % hladině spolehlivosti (tedy 5 % hladině statistické významnosti). Pro jednotlivá elektronická zařízení (například mobilní telefon, mp3 přehrávač atd.) jsou předloženy intervaly spolehlivosti. Tyto údaje logicky

článek ze serveru Novinky.cz (2015) nezmiňuje, především kvůli srozumitelnosti tohoto výzkumu pro čtenáře. Avšak přílišná stručnost a zjednodušenost článku může čtenáře lehce dezinformovat, jelikož je zde vynechána například skutečnost, že vliv elektronických přístrojů na spánek je zkoumán jednak samostatně, a také v různých kombinacích, přičemž jednotlivé pokusy vykazují odlišné hodnoty. Například ze zkoumaných proměnných má užívání počítače nejrapidnější dopad na délku usínání (OR: 1,52) i na samotnou délku spánku kratší než 5 hodin (OR: 2,70). Na druhou stranu herní konzole již tak velký dopad na tyto dva faktory nemá (doba usínání OR: 1, 13; spánek kratší než 5 hodin OR: 1, 20). Čtenář si tak po přečtení zmíněného článku odnese obecnou informaci o negativních dopadech elektronických přístrojů v pokojích svých ratolestí, avšak bez zmínky o konkrétních přístrojích a časových hodnotách spojených s jejich užíváním mohou vyvodit příliš unáhlená rozhodnutí.

Další věc, která mě v souvislosti s možným informačním zkreslením článku napadá, jsou potenciální intervenující proměnné, které si čtenáři nemusejí uvědomovat. Takovou proměnnou může být například velikost pokoje (PC může být umístěn vedle postele nebo také na druhé straně rozlehlého pokoje. Má tato skutečnost nějaký význam?) Je adolescent, který má vedle hlavy během spánku mobilní telefon, za postelí televizi a stolní počítač, a který ke všemu usíná s mp3 přehrávačem v uších vystaven stejnému riziku, jako mladý člověk stejného věku, který nechává telefon na psacím stole a před spaním užívá na pár desítek minut tablet?

Celkově článek hodnotím jako solidní, nevidím žádné zásadní problémy, které by měly trápit běžného čtenáře tohoto popularizačního deníku. Pokud je čtenář obdařen alespoň špetkou zdravé skepse, domyslí si možná opomenutá fakta a zasadí si informace do širších souvislostí. Osobně se také domnívám, že informace pro tento článek byly čerpány spíše z tiskové zprávy než ze samotné studie, jelikož zmíněná tisková zpráva informativně více odpovídá údajům uvedeným v textu deníku Novinky.cz (2015). K tomuto tvrzení mě vede především rozsah a stručnost popisovaného článku, který by v podání specializovanějšího periodika byl jistě více vyčerpávající. Tiskovou zprávu pro celistvost této práce uvádím ve zdrojích literatury.

Literatura:

Hysing, M., Pallesen, S., Stormark, K. M., Jakobsen, R., Lundervold, A. J., & Sivertsen, B. (2015). Sleep and use of electronic devices in adolescence: results from a large population-based study. *BMJ Open*, 5(1), e006748.

Dostupné z:

http://ezproxy.muni.cz/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip_cookie_uid&db=mdc&AN=25643702&lang=cs&site=eds-live&scope=site

Hysing, M., Pallesen, S., Stormark, K. M., Jakobsen, R., Lundervold, A. J., & Sivertsen, B. (2015). Sleep and use of electronic devices in adolescence: results from a large population-based study. *BMJ Open*, 5(1), e006748.

Dostupné z:

http://bmjopen.bmj.com/content/suppl/2015/01/29/bmjopen-2014-006748.DC1/bmjopen-2014-006748_Press_release.pdf

Novinky.cz. (2015). Teenageři by neměli před spaním koukat do mobilů a tabletů, tvrdí vědci.

Dostupné z: <http://www.novinky.cz/internet-a-pc/mobil/360750-teenageri-by-nemeli-pred-spanim-koukat-do-mobilu-a-tabletu-tvrdi-vedci.html>

Myslím, že jste využil poznatky z tohoto kurzu k tomu, abyste se prokousal původní studií. K další úvaze už jste je nevyužil. To je škoda.

Ale budiž. Práci přijímám.

SJ